



UKINIKAS

laikraštis, paskirtas ukininkų reikalams,

išeina syki ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijoje, su parsiumtimu uždengtose gromatose, 5 rubl.; Prusuose, su parsiumtimu, — 8 mark.; Amerikoje ir kitur — 4 mark.

Prie kiekvieno numerio laikraščio pridėdame „Priedą“, knygutę su naudingais skaitymais.

Maskoliškos geradėjystės.

Pernai metą maskolišku „učiliščių“ perdėtiniai Kauno gubernijoje sumislyjo įtaisyti dar vieną velnišką ginklą prieš lietuvių ir katalikystę. Jie mato, kad Lietuviai su Žemaičiais, nors katras ir lanko jų netikusias mokyklas ir pramoksta maskoliškai, ale paskui bet pameta tą jų niekam nevertą mokslą ir kaip buvę taip vel pasilieka gerais Lietuviais arba Žemaičiais, pasilaikydami savo lietuvišką arba žemaitišką kalbą ir tėvų paliktą savo katalikišką tikėjimą; ir tokiu būdu visi Maskolių rūpesčiai ir pastangos paversti mūsų krašto žmones per tas savo mokyklas į maskolius nueina suvisu perniek. Taigi Maskoliai dabar mato, kad vien per mokyklas kudykystės metuose mūsų vaikų dvasios jie neįstengia perdirbti į maskolišką ir pravoslavišką, deltogi, jie dabar užmanė pabandyti da vieną savotišką vaistą. Mūsų skaitytojai jau bus girdėję tą naujieną, ale jį dar negana aiškiai buvo išguldę, deltogi mes dar kartą sugryžtame prie to paties dalyko. Mat, tiejie Kauno gubernijos iškaly viršininkai užsimanė kuone verstinau versti žmones skaityti maskoliškas knygas. Jie susitarė su tarpininkais (posredninkais), kad tie priverstų valščius paskirti iš savo kasų po 10 ar 15 rublių pinigų, o Maskoliai tuos pinigus apverčia ant pirkimo maskoliškų knygų. Žinoma, gerą dalį tų pinigų sav pasilaiko, o už likusius perka knygą, padeda jas pas maskolių mokinioją, o tasai jau tur jas Lietuviams ir Žemaičiams siulyti ir kišti,

kad jas žmonės skaitytų. Maskoliai žino, kad šiais metais Prusuose dirba daugybės lietuviškų knygų bei laikraščių katalikiškoje ir lietuviškoje dvasioje ir kad tosios knygos išlaiko tarp žmonių prisirišimą prie savo kalbos ir tikėjimo, o podraugei ir prie lotyniškų litarų, kurios lyg koksai pylymas gina Lietuvą nuo maskolystės tvano, o tosios knygos, o ypač laikraščiai, išparodo Lietuviams ir Žemaičiams dar visas Maskolių neteisybes, kokias jie dirba prieš Lietuvą. Jau gerai žinoma, ką Maskoliai daro su taisiais kurie gabena ir pardavinėja lietuviškas knygas; jau nekartą laikraščiuose buvo rašyta, kaip vienus nuštriuopavo su keliais šimtais rublių, kitus ant kelių metų į kalinį sumetė; o paskesniame laike už platinimą lietuviškų knygų pradėjo Lietuvius gabenti lauk iš Lietuvos. Antai vieną ukininką Akelį (iš Turgalaukio kaimo, Kalvarijos pavieto, Suvalkų gub.) pernai rudinį platinimą lietuviškų kalendorių išvarė iš Lietuvos.

Vis su ta pačia mislia Maskoliai jau kiek metų, kaip uždraudė namieje vaikus mokinti, ir pradėjo priverstinai varyti į savo „učiliškes“ ir ten kuone per gvoltą versti lietuviškus vaikus prie maskolystės ir pravoslavijos, žodžiu sakant, viską, ką tik paika nusigėrusio maskolpalaikio galva išmislyjo, viską jie be kokio susimilimo ir be kokios gėdos bando užkabinti prispaustiems Lietuviams ir Žemaičiams ant sprando ir stengiasi mus į savo žabangus įpainioti. Ale bėda: da jie nepradėjo kokio savo žabango kupinai pildyti, jau Lietuviai išmislyjo vaistą nuo to žabango išsisukti. Taigi to-

kiu būdu visos tos negirdėtos ant viso svieto neteisybės, kokias Maskoliai dirba Lietuvoje, Lietuvius iki šiol ne ką teįveikė. Deltogi Maskoliai dabar susimislyjo savo pasmirdusią dvasią tarp Lietuvų sėti su pagelba savo netikusių knygapalaikių. Jie ima kuone priverstinai pinigų, perka už juos mums tam tyčia padirbtas maskoliškas knygas ir verčia mus ir mūsų vaikus jas skaityti. Ar čia dar pikčiau reikia?! Maskolijoje jų žmonės kacapai visai akli, kits nė saviškai persižegnoti nemoka, o jiems ten nerupi žmonės mokinti, jie užsimanė mums „geradėjystės“ daryti. Ištikro, jie tokius savo velniškus spąstus užstatytus ant mūsų dvasiško gyvasties nesigėdi mums išduoti per geradėjystę. Jau mes žinome, ką per geradėjystės daro mums tie, kurie išplėšė mums visokias tiesas, uždraudė knygas ir laikraščius, atėmė tiek bažnyčių, išpustijo ir išgriovė daugybes visokių naujūnų įtaisų, apsunkino baisingais mokesčiais ir da kaskarta juos didina ir abelnai išpustijo mūsų žemę ir privarė siurbėlių, svetimtaučių burliokų, o ant galų galo pradeda su kazokais mus žudyti ir mūsų bažnyčias griauti, mes žinome ką per geradėjystės tokie nevidonai gali mums išrodyti. Jų kožnas šiek-tiek gudresnis žmogus aiškiai mato, kad per tas savo knygas Maskoliai mums nor kalte įkalti savo pasmirdusį maskolišką raugą. Piktumas ir ap-

maudas sukrečia visą žmogaus esybę matant tokius daiktus, ir nežinau nė ką sakyti!

Tokių maskoliškų knyginyčių daugiausiai pridirbo Vilkmergės ir Panevėžio pavietuose, kuriuose yra jų po 16, o mažiau yra Šaulių, Zarasų, Raseinių, Telsių ir Kauno pavietuose. Reikia dyvytis, kad valsčionys Lietuviai teip duodasi apsukti aniems maskoliškiems vilkams. Argi neatsirado tuose valsčiuose nė vieno žmogaus su sveiku protu, kurs tą dalyką kitiems būtų išguldęs? Kad jau sykį pradėta, tai bene pakaks tų pinigų, kuriuos dabar davėte? Gal nepraeis nė metai, jau reikalaus daugiau. Deltogi nė jokių būdu nereikėjo ant tokių daiktų pinigų duoti. Maskoliai pamatę, kad čion sekasi, pramanys dar kokį žabangą. Ims da pirkti mums maskoliškus abrozdus, maskoliškus kryžius, pagalios iš lengvo ir ant cerkių mus pradės prikalbinti pinigų sudėti, ir teip be galo... Vai žmonės, žmonės, apsimislykite ką jus darote ir kur, nueisite teip Maskoliams bepataikaudami? Imkite paveikslą nuo Kražiečių, kurie nepasidavė nė bangaus vyskupo nė gubernatoriaus prisakymams, bet gynė savo tėvų palikimus, kol ant vietos gyvastį nepadėjo. Ale šitie dalykai gyvasties nekaštuos, čia daug pigiau galima apsieiti; tik, žmonės, turėkite nors kiek tvirtybės! Bene Maskoliai būtų šiandien teip drąsus ir begėdiški ant visokių išmislų Lietuvai varginti,

Kaip gal ukininkas savo lauką padidinti?

Daugelis Lietuvų ir Žemaičių, perskaitę „Ukininko“ pamokinius apie reikalingumą gamintis daugias pasaro ir ganyklų ir apie tai, kad tam tikslui reikia sėti dobilų arba kitokių pašarinių žolių, kur dobilai neauga, — sako: „beje, tas rašytojas labai gerai čion mokina, ale kad mes užsėsime tiek daug dirvų žolėmis, tai patys be duonos ir be pyragų pasiliksime, nėra neturėsime kur sėti rugių nė kviečių.“ Tokias kalbas labai tankiai išgirsti ir tarp išmintingesnių žemininkų; o vienok tos kalbos suvisu neišmintingos, ir žmonės teip kalba delto, kad arba negerai supranta tokius pamokinius arba vengia, ar stačiai, tingi juos išpildyti, arba tankiausiai per senus papratimus tuos pamokslus paniekina ir, nors gerai supranta ir įstengtų tai išpildyti, vienok per atkaklumą to nedaro, lyg norėdami priešintis mokslui ir parodyti, kad jie ir po senovei begyvendami badu nenumirs. Ir žinoma, tokie žemininkai badu nenumiršta, ale kiek jie per tokį savo neprotinę pasielgimą prapuldo, tai jie patys tai mato, kada pralygina savo naudą su nauda tokio savo kaimyno, kurs rupestingai naudoja mokslo pralydžiojimus. Deltogi sakau, kad tokie žemininkai, kurie nenor naudoti „Ukininko“ pamokinių, patys savę apsijuokia su tokiomis kalbomis ir patys savę skriaudžia savo neišmintingu apsiėjimu; ir kaip tik katras pametęs seną savo atkaklumą, ima naudoti mūsų mokslą, tuojaus pamato, kad besipriešindamas prieš jį yra teip pasidaręs, kaip anasai alkanas kudykis, kursai, motinai valgyt duodant, per savo išgykystę arba priešgynumą, nėdo valgyt, o dabar tur su tuščiu skilviu vaikštinėti ir pavydėti kitiems paklusniems vaikams, kurie gražiai pasivalgę, sav linksmi žaidžia...

Ale aš čionai norėjau dar daugiau pasakyti; aš norėjau pasakyti, kad Žemaičių bei Lietuvos ukininkai savo dabartinius laukus gal visai pusėtinau padidinti. Tiesa, šitasai mano pamokslas bus panėšus į pamokslą ano kareivio, kurs vieną sykščią gaspadinę išmokino iš akėtvirbalio išvirti skanią sriubą, — ale ką dabar darysi, kad žmonės patys nesusipranta!

kad žmonės iš-syk nebūtų jų įsileidę? Niekados! Ale jie vis žingsnis po žingsnio lipa ir lipa mums ant sprando, o mes, per savo nereikalingą bailumą, drovumą arba kartais kelintas ir per pataikavimą kokiam maskolpalaikiui, vis leidžiam ir leidžiam juos tolyn, kol paskui jie mus visai pasmaugs. Aš galvą guldau, kad Maskoliai niekumet nebūtų išdryšę ant tokių baisenybių, kaip antai pridirbo Kražiuose, jei žmonės abelnai būtų drąsesni prieš juos buvę čion ir kitur. Ale dabar visur žmonės prieš valdžią pakarniai lenkė sprandą, o čionais iš sykio toksai pasipriešinimas! — na, tai žinoma, kad jie tą pasipriešinimą ryžosi ar šaip ar teip sutrinti, idant žmonės išsigastų, ir paskui būtų dar pakarnesni. Vienok nė patys Maskoliai nesitikėjo tokio pasipriešinimo, kokį išrodė Kražiečiai ir kad būtų numanę, kad žmonės teip drąsiai stos su kazokais į kovą, niekadus nebūtų kovos pradėję, nėra pertai Maskolių vyriausybei dang pikto pasidarė. Per visą srietą nukambėjo tasai gandas, ir visos giminės gyvenančios Vakariniėje Europoje ir Amerikoje didelei pasibjaurėjo tokiu nesvietišku Maskolių pasielgimu. Visas krikščioniškas svietas, ar tai katalikai, ar liuteriai ar kalvinai ar kiti koki, visi ugnia spjauja ant Maskoliaus už Kražių baisenybes, ir kokioje Lietuva turės didelę pagelbą iš vakarų... Deltogi Maskoliai dabar jau dabosis nuo

tokių darbų, ir Lietuviai su Žemaičiais gali daug drąsiaus priešintis maskolintojų išmis-lams. Taigi ir anomis knygomis nereikia apsileisti. Kurie jau nupirkote, bent neskaitykite tų knygų, neselpkite tokių kny-ginių: susimildami atminti ant anos senos pasakos apie vilką ir roges ir suvisu neduokite pasrėdninkams ant to pinigų. Lai-kas, didis laikas susiprasti!

L. Panevėžio pav. Antri metai, kaip pas mus atsirado draugystė arba „kuopa“ Lietuvininkų. Pradėjome pirkti ir skaityti knygeles ir laikraščius. Kaip išsigirdo kuni-gai apie tai, kad žmonės skaito knygeles ir laikraščius, tai ėmė ant bažnyčios per pa-mokslus šaukti ir bartis ant žmonių, kam skaito laikraščius. Laikraščiai tai esąs „be-dievių“ darbas, ir kurie laikraščius skaita, tie visi eisį posmert į peklą. Kits kuni-gas mūsų krašte, kaip užlipa ant sakyklos pamokslu sakyti, tai daugiaus nieko nė ne-pasako, kaip tik apie skaitymą „negerų“ ir „uždraustų“ knygų. O katras žmogus dar nėra skaitęs lietuviškų laikraščių, tai ir įtiki į tokias kunigų neblaivias kalbas: paskui gali kas žin kaip prikalbinėti prie skaitymo, nenor ir gana — bijo peklos! O, Dievui dėkui, mūsų kampe dar suvisu nėra „bedieviškų“ laikraščių nė „uždraustų“ knygų. Iš laikraščių žmogus daug dau-giaus gali pasimokinti, nekaip iš tokių „kny-ginių“ pamokslų; kaip antai gražiai pri-

Kad keliauji per Lietuvą ir Žemaičius, tai po žemininkų laukus matai daugybes pustos žemės. Prie upelių labai toli nepriarta, ir tokiu būdu toki gražus, platus nuotakaus lauko sklypai teip riogso visai be naudos. Tosios gražios įkalnėlės prie upelių tai labai gera žemė, nėra dar niekumet nevartyta. Dabar ji guli dyka. Jug berods, sako tai esant pieva, ganykla, ale jug tai tik nusijuokt iš tokios pasakos! Kas čia per pieva, kad kada ateini šienauti, tai randi pasidraikiusius kelis nudžiuvusius stagarus, kurie verčiau reikėtų į mėšla sukrėsti, nekaip į šieną maišyti. Kitsai tokių plikum valdytojas sako, kad ant tų įkalnių užlieja trąša iš dirvos, tai čion užauga gražios žolės. Ale beda, kad trąša tokių vietų suvisu negal užlieti, nėra, pirmą, jos yra per daug plačios „ir trąša jų nėjokiu būdu negal aptekti, o, antrą tokios vietos paprastai nebuva tokios lygios, kaip kad žemininkas malonėtų, o kartais teip nesvietiškai plačiai užleistos, kad nėra jokio nuokalnumo, ir pertai trąšusis vanduo visai čionai nebėga, bet pasimuša į skersvagių arba galutinių skersvagių nubėga į vieną katra, pusę ir čion siaura szove nuplėska į upelį, apnešdamas podraugei dar geresniju, sklyplį žemėmis. O kas gi čia gal but iš tokių krantų per ganykla, kada jie vasaros metą gyvuolių nutrypti arba kiaulių nuknisti ir suskirde nuo saulės kaitros netur ant tavęs gyvos žolės! Taigi žemininkai, kurie tokias įkalnėles teip laiko, gali stačiai sakyti, kad tos žemės neturi, nėra ką mačyja turėjus, kad iš to nėra jokios naudos. Deltogi geresniejai ukininkai, kaip antai po dvarus, jau seniai tokias vietas išplėšė ir naudoja kaipo dirvą, o antai Prusuose tai nė pas mažesnius žemininkus tokių vietų nematysi. Ir Lietuviai su Žemaičiais turėtų tokias įkalnes išplėsti. Iš to turėtų labai daug naudos, nėra pasi-darytų daugiaus dirvos, o, antrą, ir likusysis sklypelis pievos prie upeliuko geriaus želtų, delto kad tasyk tai tikiai jį gausiai užlietų trąša, ir iš to menko rėželio pagal pačią vagutę, gantum daugiaus šieno nekaip pirma iš to viso kranto, o prie šienavimo būtų ir mažiaus darbo. Išarus tokius krantus gerai pasididintų ir ariamasis laukas ir tokiu būdu galima būtų sėti daugiaus dobilų ir kitų augmenų. Tiek apie įkalnes.

vadžioja žmones ant gero „Ukininkas“, jugnė joks kunigs (musų paviete) nemoka ir negal teip privadžioti, nės, vieną, neapima tiek mislių, o antrą, kad ir išmanytų, tai bijo uriadninko, bijo posredninko, kad kartais nebūtų kokios bėdos. O laikraščiai, ar viens ar kits, vis daugiau pasako nežinėliui žmogui. Tai kam dabar teip niekinate lietuviškus laikraščius ir teip užsispyrę draudžiate žmones skaityti? Ar gal lenkiškos ir maskoliškos gazetos, kurias jus skaitote, yra geresnės už Varpą, Ukininką, Vienybę, Lietuvnikų ir kitus lietuviškus raštus? Turbut mus kunigai visai nėra skaitę musų laikraščių, kad jie juos teip peikia. Tai pasiskaitykite, meldžiami, tasyk nepeiksite daugiau, bet dar prikalbinėsite žmones prie skaitymo lietuviškų knygų ir laikraščių, kaip kituose kraštuose kunigai daro. O jau musų „kuopos“ galite, kunigėliai, nė neužkabinėti — mes neliausime skaitę, ar jums tai patinka ar ne. Butų gerai, kad visucose kampuose Lietuvos ir Žemaičių telktųsi žmonės ir tokias kuopas naudingoms knygelėms ir laikraščiams skaityti. Kad viens sav nori pirtis laikraščius, tai perbrangu, delto tik vieną kokį tegali laikyti, kaip aš kad pirma laikiau kelis metus „Ukininką“; o kaip i kuopą priklausai, tai gauni pasiskaityti daug laikraščių ir visokių knygielių apie namų reikalus, o kaštuoja pigiau. — Pas mus šimet prasta žiema, keliai pėisvažiuojami, o, kas aršiausia, javai baisiai atpigo; iš rudens dar buvo brangesni, o dabar su-

visu atpigo. Visi laukiame išsižioję pabairgos derybų su Prusais. Jrs.

Kaip tai būtų gražu!

Vai, Dievuliau brangus, kaip tai gražu būtų, Kad Tavo žmonelės teip veltu nežutų! Kad tai visi žmonės viens kitą mylėtų. O tą meilės sėklą ir tarp kitų sėtų. Kad ir kunigėliai tą budą varytų. Ir, kaip kiti žmonės, vis gerai darytų. Kad nesivaržytų pelnų nė šventyklių, O žmones mokintų ne vien nuo sakyklų, Bet kožnoje vietoj, ar lauke ar kaime, Ar kur bėdos spaudžia, ar kur džiaugias laime. Kad ne vienais žodžiais, bet ir gražiu darbu, Jie žmones sušelpų tikru dangaus skarbu; Mokintų mus, žmones, gražių apsėjimų. Ir darbais ištrauktų mus iš paklydimų. Vai, Tu Dievulėliau, kaip tai gražu būtų, Kad mus kunigėliai puikybej nežutų: Kad mus, prastus žmones, jie nors kiek pamiltų. Kad ir jų širdelės prie Dievo pakiltų, Kad kalba Žemaičių jų širdžiai patiktų. Ir Lietuvos žemė jiems miela paliktų. Tada nelankyti vargai mus nė baimė, Tada prasidėtų musų žemėj laimė. Ne but daugias teip, kaip kad dabar dedas: Žmonės yr Žemaičiai, kunigs Lenku vedas. Puikybeje Lenkų jis paskendęs budams, Nebenor prilgyti nė Žemaičių budams. Nenor su žmonėmis nė kiek užsidėti: Jojo darbas ponams garbės pavydėti. Jis lenkiškai skaito ir lenkiškai rašo,

Toliaus, daug pustos žemės guli patvoriais. Daug kart tenka matyti tvorą užtvertą pagal upelį teip, kad tvora stovi ant lygios vietos kelias pėdas arba dagi kelis sieksius nuo statumos ir tokiu budu abypusiai tvoros guli po gerą juostą nenaudojamos žemės. Taigi reikia tą tvorą pakelti i statumą — jai vistiek —, o tą žemę priarti lyg statumai; ir tokiu budu vėl prisidės sklypas geros žemės. Lietuvoje ir Žemaičiuose po laukus labai tankiai pasitaiko motyti tokios pievutės yvairaus didums. Tur but kitą syk tokiose vietose buvo balos ir teip stovėdavo be naudos; ale dabar tokios vietos jau seniai iškilo ir pavirto i pievutes, žinoma, i prastas pievutes, ant kurių, dėlei ju liesumo, žolė suvisu neželio, ir jos guli teip užmirštos be jokios naudos. Taigi tokias vietas išarus (reikalui esant ir grovį išvedus) teipgi galima padidinti savo lauką. Lygia dalia reiktų išplėsti ir kitus „tarppievius“ laukuose, kurie kitą syk gerai žėlė, o dabar ir teip dėlei senovės guli. Verčiau yra visas tokias vietas išplėsti ir paversti i dirvas, o pasisėti prie daigto daugias dobilų ar kitokių žolių pašarui, nėra nors toki tarppieviai kartais ir pusėtinai želia, tai tačias neapsimoka jie laikyti, delto kad prie jų šienavimo perdaug gaišties pasidaro. Vyrai gaisuoja bevaikštinėdami po tokias vietas su dalgiais, o mergos benešiodamos šieną kur i vieną geriau prieinamą vietą. Toliaus, galima matyti po kitų laukus daugybes visokių keliukų ir takų, be kurių butų galima lenvai apsieiti. Taigi tokias vietas ir reikia išarti ir palikti tiktai reikalingiausius kelius ir takus. Ant galo galima persergėti musų žemininkus, kad (ypač prie kaimo ar sodžiaus gyvenant), rupintusi kožnas savo rėzį kuogeriausiai privaryti ar prie upelio ar prie tvoros, ar prie grovio ar prie kelio, tuomi ir sav pasidarys naudą, ir kitus pažadins tai daryti. Jei katras iš geros, valios to ir nedarytų per savo neparangumą, tai pamatęs, kad kitasai daugias naudos tur, bent iš pavydo rupinsis su kitais susilyginti.

O ant duonos, druskos nuo Žemaičių prašo.
Jam visai nerupi mus vargai nė bėdos,
Jam Lenkija rupi, jis lenkiškai rėdos,
Nerupi jam mūsų nė laukai nė pievos,
Kaip mums katram klojas, težino viens
Dievas . . .

Kurie mus mokint nor, tuos jie bara, peikia,
O pats mums ant gero jie nieko neveikia
Ir mes pasilikom pavargę Žemaičiai,
Savo brangioj žemėj lyg koki našlaičiai...
Ponai jau seniai mus apleido, paliko,
O su kunigėliais tas pats atsitiko.
Ale laikas butų, seniai butų laikas,
Kad prie motės savo vėl sugryžtų vaikas:
Kad jie atsimintų lietuvišką kraują
Ir pradėtų vesti gyvenimą naują.
Kad jų atšalusios širdelės sušiltų
Ir jie savo žemę ir kalbą pamiltų.
Vai, Tu Dieve mielas, kaip tai gražu butų.
Kad toj' svetimystė pas mumis pražutų!
Vai, jug žinom, žinom, mūsų Dievuliau brangus,
Juogiai Tu atsiysi malonę iš Dangaus:
Kad ateis tas laikas, kada toj lenkystė
Išrūks lygiai dulkės, — užstos lietuviystė.
Ale duokie, Dieve, kad tai greit įvyktų
Kad toji lenkystė Lietuvoj išnyktų!

O prispaustą žmogų mylėt tai ne juokas,
To nebepataikys kiekvienas apuokas.
Tik prakilnus vyras, kurs tur augstą dvasią,
Teip tegal daryti, tokių daug nerasi...
Jug ir kunigėlių nedaugel beturim,
Kur vienas, kur kitas, kad aplinkui žiurim...
Kad jiems Viešpats Dievas tą dvasią su-
teiktų,
Ko mes aimanuotum, ko mums tad bereiktų!
Vai Dievuliau brangus, kaip tai gražu butų,
Kad Tavo žmonelės teip veltu nežutų!

Vargšas.

G. (Kauno gub.) 1893 m. 19. d. Rugsejo
tapo įrengta nauja ukinikų draugystė
„Aušrinė.“ Įstatai jos tokie: 1) kiekvienas
vyriškas sąnarys įneša kas mėnesį į išdą
po 10 kap., o motriškias po 5 kap. Jei iš
dubos prigulėtų prie draugystės keletas
žmogystų, tai tikt pirmasis moka 10 kap.,
o paskutiniai vyriški po 5 kap., motriš-
kosios po 3 kap. Kiti sąnariai, sutarimu
perdėtinių, gali būti išliuosuojami nuo mo-
kesčio (k. a. neturtingi). 2) Už pinigų
draugystė perka vien tikt knygas. 3) Knygų
nė laikraščių nieks negali savintis, bet
perskaitčius tur grąžinti atgalios. Galima duoti
knygas ir kitiems pasiskaityti, bet už jų
pražuvimą atsako sąnarys-pađuotojas. 4) Jei
draugystė būtų turtinga, gali pirkti knygas
ir pardavinėti žmonėms už kuomažiausią
prekę, o pelną grąžinti į išdą. 5) Stengtis
rinkti į perdėtinius patogiausį sanarį, arba

šeipjau išmintingą vyrą. 6) Prieštarauti
ant kiek galima neteisiems gudų užmany-
mams, perspėti kitus ir tt.

Dabar toje draugystėje yra 7 sanariai:
5 vietiniai ukinikai ir du iš artutinių kaimų.
Dar kitos kaimos ukinikai žada pristoti
prie „Aušrinės“ kaipo filija, bet iki šiol
vis dar negali susitarti.

Baigiantis 1893 metams buvo sąnarių
kuopa, ant kurios sutarta, kad viens val-
dytų knyginyčia, antras užveizdėtų išdą,
o trečias vestų rokundą pirklystės knygų,
ir ant 1894 metų parsikviesti „Ukiniką“
ir „Apžvalgą.“ — Per tą laiką sąnariai
sudėjo 2 r. 10 k.; gauta dovanų pinigais
4 rub. Iš viso išde buvo 6 r. 10 k., bet iš
to skaitliaus išleista 3 r. 26 k. ant knygų.
Ant kitų metų liko 2 r. 84 k. — Knygų
yra ant 30 vardų, o atskirų knygųčių 52.
Iš to skaitliaus didesnė dalis padovanota.
Dovanotojams siūdią draugystė širdingą
ačiui.

Iš Plokščių. (Naum. p. Sav. gub.) Re-
tai terašau iš savo šalies, nes Plokščiai ma-
žas kaimelis ir stovi atkampy, tai mažai
jame žmonių, naujienų, delto tikt tiekia iš
ten ir korespondencijų...

Da pernai rašiau, kad Juozas Žilius,
pamokintas guodotino kun. Kudirkos, isteigė
Plokščiuose pardavyklą. Pasisekimas buvo
pusėtinas: per devynis mėnesius pirkinių
išparduota už 3000 rublių; tai davė tris
šimtus gryno pelno. Tokiu būdu padidinęs
kapitalą irgi pažinęs pirklystę, Juozas Žilius
pasirengė įtaisyti pardavyklą tokioj' vietoj',
kur joks naujininkas da neišdryso varyti
kokurencijos su žydais. Delto nuo naujų
metų jisai savo krovyklą, kurioj' buvo pir-
kinių už 9½ šimto, pardavė bendrams Jonui
Cvirkai ir Antanui Račkauckui iš Pupkaimio,
iš Užnėmnės, o pats, girdėjau, įsitaisė kro-
vyklą Gelgaudiškyje, kur jau yra viens
pirklys-žydas.

Bet J. Žilius ne vien dėlei praplatinimo
krikščioniškų krovyklų Lietuvoje savąją
Plokščiuos pardavė, ir pats bando įieškoti
laimės kitur; buvo da ir kita priežastis:
mat, jis mažiau privengia žydo konkurren-
cijos, nekaip mūsų klebono... nestaman-
trumo...

Reikia žinoti, kad J. Žilius krovyklai
buvo pasisamdęs namus nuo mūsų klebono
Tamo J. Iš pradžių buvo derėta samdos
12 rublių ant metų, bet po kelių mėnesių
kunigas pakėlė iki 40 rub., o, matydamas,
kad mūsų pirklys da ne visą pelną jam
atiduoda, užsimanė nuo naujų metų pakelti
iki 100 rublių! Toks pluoštas pinigų, tai
vyruti, ne už dvejetą kaimo stubelkų! O

vienok J. Cvirka per savo neprotingumą apsiėmė mokėti tokią skaitlinę ir dagi padarė kontraktą ant šešių metų. Tokiose sąlygose pastatyta krautuvė negal plėtotis. Teisybė, naujieji pirkliai, norėdami padidinti pelną, keta pardavinėti ir alų. Bet čia reikėtų mūsų pirklių paklausti: ar išpuola Ploksčius, kur jau ir teip trys karčiamos, steigti prie pat bažnyčios dar ketvirtą?*) Argi neverčiau buvo visai į balą nebristi, negu į ją įbridus norėti sausam išeiti? Del pačių pirklių ir del visuomenės kur kas būtų buvę geriau, kad būtų nuo mūsų klebono namų visai nesamdę, o verčiau kitus kokius namus, kad ir ne teip geroj' vietoj, bet užtai daug pigiau (30—40 rub.) Pirma žmonės ir poniškiejai, ypač kun. Kudirka, labai džiaugėsi iš krikščioniškos krovkylos ir vien delto čia viską tepirko. Dabar gi, išgirdus apie klebono pasiėlgimą, kožnam pasidarė koku; jau nebesinori lyg nę šelpti, nes žmogus matai, kad ne pirkli šelpi, tikt kleboną... kuris to nevertas, nes surinktus pinigus, žinia, neapvers nę ant bažnyčios, nę ant platinimo mokslo, nę ant kitų prakilnių dalykų. Ukininkai jau pirma labai piktinosi, matydami, kad jų klebonas (ir da viens poniškas) ne pas Žilių perka, bet pas žydą Abelį; tai kaip gi jiems nesmagus turi but paskutinis klebono pasiėlgimas...!

Nepalaiyk, skaitytojai, šios mano korespondencijos per užpuldinejamą ant kunigų, kurie yra mūsų vadovais ir kuriuos privalome guodoti! Aš tikt apie krovkylą tenorėjau rašyti. Apie tai gi rašydamas, norėjau persergeti skaitytojus, kad kitoj' korespondencijoj' išgirdę, apie nupuolią Ploksčių krikščioniškos pirklystės, nesuverstų kalčios ant nemokėjimo lietuvių, o tikt — ant tikrų kaltininkų, kurie lyg, rodos, susitarę su žydais neišleisti iš vystyklų pirklystės tarp lietuvių. O kad tuo kaltininku yra įvasiška ypata, norinti sav turta krauti iš tokių atlitikinių — aš nekalta. E M.

Penkvalakių kaime (Pažerių valsč.) pa- baigoje spalinio vagys įsigriovė į Narijaucko kletį ir išplėšė ant 90 rub.

Pažeriai (Vilkaviškio par.) 4 d. gruodžio išsirinko naują vaitą Mykolą Žilinską iš Bylių. Šitasai yra tikras Lietuvis, linksmo veido, geros širdies, ir tikimės, kad nerankios kalendorių ant kryžkelių ir nesiuntinės savo rapartų į načelniką.

*) Toks darbas kvepia zanizmu, (žodis paminantis nuo vardo dvarponio Z.).

Senaji gi vaitą, nustojus tarnystos, apėmė neišpasakyta baimė; mat, prieš jį atsivėrė paveikslas trijų metų tarnystos. Ypač baisiai apsiereiskė nuskriaustieji, kurie visi dabar stojo jam į akis ir, baisiai keikdami, išmėtinėdami, su kumsčiomis grumodami, reikalavo atpildos. Reikia namon eiti, o jau gerai sutemus — baisu... Jau ir paprastieji keleliai, kur pirm kelių dienų buvo teip linksma, teip ramu, jauku ir patogų vaikštinėti, dabar pavirto tartum į takus galvažudžių, plėšikų ir kitų piktadarių pasigofusių šiandien ant jo turtų ir gyvasties. Šiaušuliai jį ima ir net šaltis krečia, pamislinus apie pareiseną. Nabagėlis labai buvo nusiminęs, bet raštinikas su savo pačia apsiėmė palydėti iki pat namų. Taigi ir išlydėjo. Tamsu buvo nors į akį durk. Štai ėmė ir pamatė jie taką, išklydo į vidurlankes, įsivarė į griovius, balas, o baimė pridurmui soka. Paeis, paeis galiuką, ir vėl sustoję klauso, ar neatsiveja kas, ar ne drikstels netikėtai su kuoliniu per viršugalvį; o krepstels kas, tai ir blusos numirsta!...

Ant grabių ledai lyg tyčia buvo paskorę ir kaip tik stos — tai braška, pyška, kad rodos atbėgs tik piktadariai ir paims juos į savo maloningus nagučius. Ponui vaitui dagi smegens susimaišė: nežino, nę kuriuo daigtu eina, nę kur galą prieis. O žinomas daigtas, kad baimė neapsieina be priepuolių. Nespejo vaitelis nę persižegnoti, kaip netikėtai nužengė į durpinyčias, — suriko ne savu balsu ir ėmė šaukti pagalbos. Raštinikienė persigando, tikėdama, kad jau nabagėlis naguose, susimetė atgal bėgti, bet staiga išgirdo pliauskiant, ir suprato, kad čia jau suvis kita nelaime tikosi su vaiteliu. Priėjo artyn, ogi žiuri — jos žmogus kypuojasi su vaitu. Trauks, trauks, ir vel gilyn grimsta. Ką čia padarius?

Nusijuose jis diržą, užnarino vaitui už kaklo ir dar susikabino abu su pačia. Jau, jau ne ką reikėjo, būtų buvęs ant kranto — tik pukšt diržas nutruko ir vel, lyg koks kelmas, žemyn nudribo. Raštinikienė — tai buvo žmona gudri — tuojaus nusiriso nuo kojų savo pančekraiščius, diržą sumezgė, sudėjo viską į draugę, užnarino už kaklo ir vel abu susikabino. Nors ir išvirto akys ant kaktos vaiteliui, bet, ačiū Dievuliui užtraukė ant kranto ir likosi gyvas. Pagulėjo, patysojo valandėlę ant kranto, atsipeikėjo, atsisėdo ir ėmė vaitoti: „Bože mój, Bože! Za co mię Pan Bóg tak męczy?! Co ja komu zlego zrobił?! (Dieve mano, Dieve! Už ką manę Viešpats teip baudžia?! Argi aš kam blogo ką padaręs?!) Ale dingt

jam į galvą, kad reikia atkeršyti tam ukiniai, ka davė iškasti tokią gilią duobę ir paliko neužtvėręs. Kas čia per juokai, arba kokia čia teisybė, kad, Dieve mylėk, vaitas, stropiai ir teisingai tarnavęs tris metus savo valsčiuje kitiems ant sprando, butų dingęs šitose durpynėse į gyvulio vietą, ir dingęs ant amžių. „Rašysiu protokolą“, tarė į raštininką. Bet parėjęs namon, jau raštai nesikiša. Pati kuogreičiausiai apvilko jį sausais marškiniais, paguldė po šiltais patalais. Raštininkienė sugrįžus namon sunkiai susirgo, dagi reikėjo pasiekti Vilka-
viškio žydėlį pasiteirauti link sveikatos.

Tokią tai nesmagią pereiną turėjo senasis vaitas. *Bagalona Pažeriu Kiskis.*

Kasos prieš valsčių Suvalkų gubernijoje. Neišpasakytai svarbus reikalas ukininkui — lengvas ir pigus pasiskolinimas pinigų. Musų dienosio tokiam reikale tankiausiai reikia kreiptis prie žydų, kurie, supratę žmogaus sunkų padėjimą, atlupe neišpasakytai dideles palukanas ir tokiu būdu į vietą pagalbos žmogui atgabena prapultį. Paskutiniui laike ir tarp ukininkų atsirado kasos, bankos, kuriose ne tik galima gauti pigiai pasiskolyt, bet ir pasidėti su nauda išteklį. Šiuom tarpu aš pakalbėsiu tik apie Suvalkų gub. kasas.

Kasos Suvalkų gub., kaip ir visoj Lenkų karalystėj, yra įtaisytos prieš valsčių jau gana seniai. Iš pradžių (1869 m.) visoj Lenkijoje buvo tik 85 kasos, po vieną kasą kiekvienam pavietai, bet vėliaus metas į metą jos ėmė platintis vis labyn ir labyn ir 1889 m. priviso jų daugiau per 1000, teip kad jau kiekvienas valsčius turėjo savo kasą. Prasidėjusios iš svetimų pinigų jos vėliaus sugrąžino skolą iš palukanų ir dar padidino savo pradinį kapitalą sulys 900 r. ir daugiau.

Pagal įstatymus kasa išduoda pinigus tiems, ką turi žemės su trioboms, bet neduoda daugiau kaip 200 rubl. Jei nori gauti pasiskolinti iš kasos toksai kurs žemės neturi, tai reikia, kad koks ukininkas už jį užstovėtų. Pinigus skolina tik ant metų, o reikale laukia dar 6 mėnesius teip, kad galima naudotis iš kasos pinigų ilgiausiai tik pusantro meto. Už paskolinimą pinigų kasa ima ant metų 8 rubl. nuo 100, t. y. 8% (procentus) kasa ne tik išduoda pinigus ant procentų, bet ir pati priima pinigus ir moka už juos procentus; bet skolintojams moka ant metų tik 6 rubl. už 100 t. y. 6%.

Užveizdais kasos yra 3 sąnariai: vaitas ir dar 2 sąnariai, išrinkti ant 3 metų daugumų valsčionių balsų. Už kasos prižiūrė-

jimą sąnariai gauna algą pagal valsčionių nutarimą, bet tik trečią dalį kasos pelno, kuris turi kilti bent sulys 100 rubl. Apriči to kas metai daro kasos peržiūrėjimą (reviziją). Kasą peržiūri komisija iš 3 tam išrinktų sąnarių, neturinčių jokios vietos arba sluzbos prieš kasos. Tokios kasos stovi po užveizda komisoriaus ir tam tikros rodos (крестьянскія присутствія).

Iš to matyti, kad tokios kasos drauge su svetimais pinigais gali atnešti nemažą naudą ukininkams ir ne vieną gali išgelbėti nuo žydo nagų.*) Norint kasa skolina išsų ne daug ir ne ant ilgai, norint, kaip gyvenimas parodė, sunku yra gauti pasiskolinti iš tokios kasos neturinčiam žemės, bet ir tokia pagelba yra gera, tik reikia mokėti iš jos naudotis. Pirmiausiai reikia išsirinkti gerą užveizdą — vaitą. Išmintingas ir teisingas vaitas suves geriau kasos rokundas, įves tvarką kasoj, pamokins jus reikale ir, teisingu keliu eidamas, įgys jūsų įtikėjimą, per ką išteklus vienu perein į rankas kitų, iš palukanų augs kasos, podraug ir turtas valsčiaus.

J. Sl.

*) Naumiesčio pavieta, Liesnietvos valsčiuje kasoje yra apie 48,000 r., Plokščių apie 20,000 rb.

Juokai.

— Tėtuk! mokitojas pasakė ant manęs: „tu asile“!

— Tai kas iš to?

— Juk mano tėtukas vyriškis, o mamytė moteriškė, tai aš negaliu būti asilu.

— Kodėl-gi?

— Nės asilo tėvai teip gi buvo asilai.

— Ėė, kvailas tu man ir gana.

— Tai kas kita, — kvailas galiu būti ir aš, ir tėtukas, ir mamytė.

* * *

Tėvas mirdamas duoda sunui tokią rodą:

— Sunau! jei nori tapti turtingu, sergėkis iš visų pusių vagių, bet pats vogk kiek galėdams!

* * *

— Vincai! ar jau tu vėl trauki degtinę?

— Klysti, brolau! Tai manę degtinę traukia.

* * *

Advokatas, susitikęs gydytoją (daktarą), teip jį užkalbino: „Kas pas Tamstą gero girdėt?“

— „Vargas, tikras vargas!“ — atsako gydytojas. — „Kad ne kolera, tai žmogus kad tik iš bado nenumirtum.“

* * *

— Jankel! delko žmogus sutvertas: ar del darbo, ar del valgymo?

— Niu, zina, kad del darba.

— O kodėl-gi taip?

— Ba pas jam yr 10 pirštai, o tik viens burna.

Kad jis but sutvertas del valgymo, pas jam but 10 burnai, o viens pirštas.

* * *

Baltraul! ar jus šaudot iš šitas muškietas ant manevrų?

— Šaudome.

— O ant vainos ir šaudot?

— Kodėl ne?

— O kaip naktis?

— Jei reik, tai ir naktyj šaudome.

— Ai vai! tamsyj! Tai gal stot nelaimė: galit kam akis išmušt.

* * *

— Kas do galas! jau beveik šimtą sierėikų (degučių) sudeginail kogi tu ten taip jieskai po šėpą?

— Vieno sierėiko (degučio), tėtuk, kuris tenai užkrito.

* * *

— Del ko tai kulka šaujant išlekia iš vamzdžio?

— Klausia mokiotojas savo mokiūnėnis

— Nėsnės

— Na-gi sakyk!

— Nėsnės ji bijo ugnies.

* * *

— Magde! ar-gi tu eini už Vaitiekių šlubio berno? — klausia ukinėkas savo tarnaitės.

— Tai ką kenkia! Juk jis šlubuoja tik tada, kada vaikščioja

* * *

Viens ponas, susitikęs ką tik išjojusi iš miesto dvisėda du vyrų, klausia:

— Kelinta buvo valanda mieste jums išjojant?

— O-gi, — atsako vyras, sėdintis arčiaus arklio galvos, paklausk, Tamsta, mano kaimyno, štai tuojaus už manęs sėdinčio, nės jis jug šiadien vėliaus išėjo iš miesto, né aš.

* * *

Vienam bernui išipyko kasdien valgyti ant pusryčių žirniene, nors gardžiai ir riebiai pataisyta.

Vieną kartą jis, sėdėdamas priešais bliudą žirniene, apvertė šaukštą dugnu į viršų ir taip prakalbėjo į žirniene:

— Jei semsiesi į šaukštą, tai valgysiu tavę.

Patėmyjo tai ukinėkas, bet nieko nepasakė. Netrukus bernas vedė pačią ir atsitraukė nuo ukinėko.

Prispirtas bado (vargo) jis po nekuriam laikui atėjo pas savo buvusį ukinėką prašyti pašelpo. Ukinėkas nusivedė jį į svirną, kur vienam kampe buvo rugių, kitam — miežių, trečiam — avių, o ketvirtam — žirnių.

— Gal tau žirnių reikia? — paklausė.

— Oi, labai prisigadytų! — atsakė bernas.

— Tai-gi duok maišą! — sako ukinėkas, ir, paėmęs apvertė ją dugnu į viršų ir taip prakalbėjo į žirnius:

— Jei jus semsitės, tai aš pilsiu.

— Pons gaspador, atversk kita puse, tai žirniai semsis.

— O ar tu, brolau, atsimeni, kaip tu paniekinai žirniene, darydamas tą pat, ką ir aš dabar darau.

„GARSAS“

darbininkiskas laikraštis.

(Išaina kas savaitę)

Šenandorio mieste, kur gyvena daugiausiai Lietuvių, ir kaštuoja per metus 6 rubliai. — Adresas toks:

Mr. T. Astramskas,

P. O. Box. 65. N. America.

Shenandoah Pa.

Pinigus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitokis adresas padėti:

Hrn. Dr. Bruažis, Tilsit (Ostpreussen).

Turiny.

Maskoliškos geradėjystės. — Kaip gal ukininkas savo lauką padidinti? — Panevėžio pav. Jrs. — Kaip tai būtų gražu! Vargšas. — Kauno gub. — Iš Plokščių. E. M. — Penkvalakiai. — Pažeriai. Pažerių Kiškis. — Kasos prie valsčių Suvalkų gubernijoje. J. Sl. — Juokai. — Apgarsinimai.